

Догађаји који су претходили хрватском нападу 4. августа 1995, пад Западне Славоније и протеривање око 120.000 Срба, показали су да Република Српска Крајина више нема толику важност за међународну заједницу.

Хрватска није кажњена због почињених злочина и напада на зону под заштитом УН. А на одлуку загребачких власти да не дозволе да Јасуши Акаши, мировни изасланик УН, посети то подручје, нико није реаговао. Међутим, из свега овог, руководство у Книну није извукло никакве поуке. Развој догађаја на терену указивао је да се Загреб припрема за пресудну акцију.

Још у новембру 1994. Хрватска војска са припадницима јединица ХВО и Армијом БиХ, креће у операцију "Зима 94". За 27 дана освојили су кључне стратешке тачке на Динари - Мали и Велики Бат, Велики и Мали врх. Предигра овом залету хрватске и муслиманске војске била је 3. новембра када је освојена купрешка висораван. У априлу 1995. акцијом "Скок-1" овладали су већим делом Ливањског поља. Коначно, крајем јула активира се план "Љето-95" и заузимају Босанско Грахово и Гламоч. Овим акцијама све јединице РСК нашле су се у полуокружењу. Тиме је откључана брава која је могла да буде

препрека за освајање Книна.

Круг је затворен 25. јула у Сплиту - Фрањо Туђман и Алија Изетбеговић потписују декларацију о заједничком деловању и освајању територије Републике Српске Крајине. Тог истог дана одржана је ванредна седница Хрватског сабора, под изговором због ребаланса буџета, на којој је дата сагласност да се нападне РСК.

Оперативна ситуација у Републици Српској Крајини те 1995. битно се мења. Почетна војна предност српске стране, која је заснована на остацима ЈНА, постепено се топи. Србија притиснута санкцијама и потпуном међународном изолацијом ограничена је у пружању помоћи. Американци укидају ембарго на увоз оружја и Туђмановим и Изетбеговићевим формацијама стижу најсавременија борбена средства. Уз то имају потпуну подршку НАТО снага.

Последњи трзај из Београда био је средином маја 1995, када је за новог команданта Војске РСК постављен генерал-потпуковник Миле Мркшић, родом из Вргинмоста. Његов задатак је био да консолидује војску и да ојача њен политички ауторитет. У белешкама генерала Младића, које се налазе у Хагу, пише да је у то време Слободан Милошевић окупио три начелника Генералштаба српских војски: Момчила Перишића, Ратка Младића и Милета Мркшића. Његово упутство или наредба је била - обуставите сва офанзивна дејства. Кључни задатак је помоћ Мркшићу. Тешко је објаснити зашто се баш тад главнина војске Републике Српске нашла на Дрини.

Шаиновић: Послали смо све што је потребно, осим војника

Мркшић додуше није отишао тек тако сам. Никола Шаиновић сведочи да је Војсци РСК послата значајна помоћ:

- Послали смо све што је потребно, осим војника. Количина помоћи могла је да се види 28. јуна, на Видовдан, на војном полигону код Слуња, када је генерал Мркшић организовао војну параду. Овај чин охрабрио је окупљени народ, али није заплашио Туђмана.

Хрватске трупе у суботу, 5. августа, улазе у Книн. У 12.30 завијорила се шаховница на тврђави. Наредног дана сломљен је отпор последњих бранилаца Крајине на Банији. Више од 250.000 Срба морало је да напусти западну Крајину. Била је то највећа српска сеоба... Ону прву, са шездесетак хиљада душа, покренуту у зиму 1690. године предводио је духовник, патријарх Арсеније Трећи Чарнојевић. А ову другу један петнаестогодишњак на трактору.

После пада Книна кренуло се редом: Дрвар, Кључ, Мркоњић Град и Јајце... Туђманове и Изетбеговићеве армије стигле су пред Бањалуку. Шта се тих дана дешавало у Загребу и Београду сведочи Никола Шаиновић:

Постојао је договор да се прво заустави рат у Босни и Херцеговини, по принципу поделе - 51:49, а да се потом приступи решењу на релацији Загреб - Книн

- Имам из Хага један документ о разговору Холбрука са Туђманом у Загребу. Туђман каже: "Ми можемо да уђемо у Бањалуку." Холбрук одговара: "Ја не могу да одлучим шта ћете ви да радите, само не би било добро да улазите па да излазите." И каже: "Идем сад код Алије, његово мишљење ми је битно, а онда идем код Милошевића." То је шпиц "Олује". Прети пад Бањалуке. Милошевић бесни, пита какав је то начин. А из Милошевићеве канцеларије Холбрук, пред Милошевићем, зове Туђмана и каже: "Овог момента ме звао председник Клинтон и наредио ми је да вам пренесем да одмах обуставите 'Олују'." Туђман каже: "Разумем. Онај ко управља, одлучује кад треба да се стане и где треба да се врати."

Припреме за Дејтон су почеле у јануару 1995. године. После свих криза то је изгледало као светло на крају тунела. Преговарачки процес се одвијао са Милошевићем у Београду. Постојао је договор да се прво заустави рат у Босни и Херцеговини, по принципу поделе - 51:49, а да се потом приступи решењу на релацији Загреб - Книн. Супротно свим договорима и обећањима, Сједињене Америчке Државе се окрећу на другу страну и пуштају "Олују".

Сузанино признање и мрље

Сузан Мануел, портпаролка Мисије УН за Југославију, непосредно после хрватске агресије на Српску Крајину, изјавила је:

- Оно што се догодило са РСК је огромна трагедија, не само трагедија за Србе, него и за Уједињене нације. Наш посао је био да одржимо мир, а нисмо у томе успели. Лично осећам да смо ми из УН искоришћени на један компромитујући начин. Први пут у историји мировних снага оне нису размештене на демаркационој линији, линији раздвајања сукобљених снага и страна, већ на читавом простору РСК по принципу мрље од мастила, значи без смисла и неповољно.

(Новости)